

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

Telefon šte. 552

LJUBLJANA, dne 25. septembra 1923.

Telefon šte. 552

ŠTEV. 113.

Konec marke.

Marka je umrla in na nekaterih borzah ne notira več. Če moram dati za dolar 320 milijonov mark, potem je očitno, da tako plačilno sredstvo ni prav čisto nič vredno. Poskusi, kako bi nemško denarno gospodarstvo rešili, so se končali slednjič z energičnim korakom vlade, ki je marko vendar enkrat pustila in naznanja uvedbo novega denarja. Uradno so tole razglasili:

Državno finančno ministrstvo poroča, da so dela za stvaritev novega denarja stvarne vrednosti dospela tako daleč, da se je napravil načrt. Državna banka bo popolnoma ločena od državnih financ in bo zato mogla za gospodarsko življenje v polni meri izpolniti funkcije banke z zlatimi notami. Izkazov državnega zaklada banka ne bo več diskontirala, tako da se ne bo več množil obtok nepokritih papirnih mark. Za prehodno dobo bo druga banka, ki jo bomo na novo napravili, izdajala note, ki bodo zavarovane z zlato obveznostjo privatnega gospodarstva — poljedeljsvo, industrijo, trgovino in banke. — Te note bodo zakonito plačilno sredstvo. Papirna marka bo samo drobiž novega bankovca in jo bo lahko zamenjali po gotovem kurzu. Obenem se bodo po že predloženem finančnem programu izdatki javnega gospodarstva kar najbolje mogoče omejili. Ker bodo dohodki imeli stalno vrednost, bomo dobili več davkov in bomo s tem izdatke zmeraj bolj lahko krili.

Finančni strokovnjaki pravijo, da bo treba še preiskati, če odgovarjajo ti načrti zahtevam in možnostim sedanjega položaja. Ne smemo misliti, da je to idealna rešitev, kar vlada predlaga; zahteve so zelo velike, možnosti zelo omejene. Dosti bi že bilo, če bi vsaj za kratko dobo gospodarstvo in država lahko mogla funkcionirati. Kakor vidimo, vsebuje vladni načrt rešitev potom kompromisa med različnimi predlogi, o katerih smo pisali v posebnem članku. In tudi danes drugače biti ne more. Projekt vlade vsebuje sledeča glavna vodila:

Imeli dobo v prihodnosti tri vrste plačilnih sredstev drugo poleg drugega. Prvo bo na podlagi zlate obveznosti pridobitnih stanov izdani

denar stvarne vrednosti, ki bo edino zakonito plačilno sredstvo; nato pride dosedanja papirna marka, ki zgubi funkcijo zakonitega plačilnega sredstva in je v rabi le še kot drobiž; tretji je pa zlati denar, ki ga bodo izdajali samo proti zlatim menicam ni ki bo krit z zlatom ali z devizami. Ta zlati denar zaenkrat še ne bo zakonito plačilno sredstvo. Državna banka je ločena od državnih financ in postane banka velegospodarskega prometa. Tako, kakor bo zlati denar plačilno sredstvo veletrgovine in veleprometa, tako bo denar stvarne vrednosti državno sredstvo financiranja in bo v dosegu tega cilja postal edino zakonito plačilno sredstvo. Ta denar se bo uporabljal predvsem tudi v mali trgovini, malem prometu, za plače uradnikov, delavcev itd.

Vlada računa za dejstvom, da se državni izdatki še ne morejo kriti z davki in posojili in se bo to zgodilo lahko šele v doglednem času. Do takrat pa mora dobiti država druga sredstva, se ne poslužuje več dosedanje brezuspšne inflacije in reče pridobitnim krogom, naj ji dajo toliko odstotkov svojega premoženja. Ta oddaja premoženja se izvrši kot zlata obveznost poljedelstva, industrije, prometa in bank. Oddaja premoženja bo dosegla okoli 5%, nikakor pa ne bo višja kakor 5%. Zahtevali pa ne bodo polne protivrednosti, temveč samo oni skrajni znesek, ki ga bo potrebovala država do določenega časa, pri čemur bo dohodke kar moč dvignila in izdatke kar najbolj mogoče omejila. Seveda bi moralo biti za posebne slučaje na razpolago vseh pet odstotkov. Emisija tega denarja stvarne vrednosti je omejena po množini in po času. Določili bodo najvišji znesek emisije in pa čas, ko se bo državni proračun izenačil in po katerem financiranje potom tega denarja ne bo več mogoče.

Dosedanja papirna marka bo, kakor rečeno, samo še drobiž; omejili bodo tudi najvišji znesek, do katerega se bo morala sprejeti v račun. Da bo v prometu bolj priročna in da bi se znebili velikanskega milijonskega balasta, predlagajo obsežno črtanje ničel. Tako so napravili Rusi, ko so milijon rubljev iz leta 1921 na-

pravili enak enemu rublju iz leta 1923.

Ves ta načrt je precej zamočan in se nekateri finančniki vprašujejo, zakaj se je vrnil stvarni denar med papirno marko in zlati denar in če bi ne bilo boljše, da bi emisijo papirnih mark kontingentirali — določili do gotove višine — in kolikor mogoče kmalu začeli s pobiranjem

davkov v zlatu. Vlada pravi, da je to samo začasna rešitev, do proračunskega izenačenja, da se bo potem stvarni denar spremenil v pravo zlato vrednost in da na to že sedaj mislijo. Prednost vladnega načrta je v tem, da bo denar v večjih množinah lahko kmalu dobila, dočim bi se rešitev potom papirne marke in zlatega denarja bolj zavlekla.

K zakonu o proračunskih dvanajstinah.

Finančna delegacija v Ljubljani je objavila v Uradnem listu št. 82. statistiko o dohodnini za davčni leti 1920 in 1921 in s tem ustregla že davno izraženi želji, da se podatki, ki so važni za presojo narodno gospodarskega položaja, ne izgube v uradnih spisih, ampak se dajo z objavo na razpolago javnosti, da jih izrabijo za raznovrstne namene, za katere so uporabljivi. Objavljeni podatki sicer niso tako izčrpni, kakor jih je objavilo bivše avstrijsko finančno ministrstvo v svojih naznanilih, vendar so nam dobrodošli tudi v skrajšani obliki in prosimo g. finančnega delegata, da z objavo davčne statistike nadaljuje.

Na to statistiko opozarjamo slovenske narodne poslance, ker ravno podatki, ki jih vsebuje statistika o dohodnini za leto 1920. in 1921., dokazuje, da je naša davčna zakonodaja potrebna noveliranja, četudi se že izza dne 1. jan. 1924. uveljavi enoten zakon o neposrednih davkih, da se vsaj za leto 1923. uveljavi nekatera omiljenja dosedanjih ostrin. V tem oziru pride predvsem v poštev zvišanje davčnega minimuma, omiljenje davčne lestvice in zvišanje postavk, do katerih se sme upoštevati družinske razmere.

Davčni minimum, ki je znašal v predvojni dobi 1600 K, je sedaj še vedno določen na 10.000 K, dasi bi moral znašati najmanj šestnajstkrat toliko dinarjev, kolikor je znašal v predvojni dobi kron, da bi vstrel

predvojni vrednosti našega denarja. Temu nasproti pa bi se morala primerno znižati davčna lestvica, ki je za sedanje gospodarske prilike odločno preostra, vsaj dosega že pri dohodkih, ki značijo za sedanje razmere komaj eksistenčni minimum, izmero 8—10%, dočim v predvojni dobi za prve, nad eksistenčni minimum segajoče davčne stopnje obremenitev ni znašala nad 2%.

Ugodnosti vsled upoštevanja družinskih razmer po § 173. zakona o osebnih davkih so postale izza leta 1921. v polnem obsegu brezpredmetne, ker je ostal znesek dohodkov, do katerih se sme upoštevati rodbinske razmere, kljub zvišanju davčnega minimuma na 10.000 K neizpremenjen (§173). Svoj pomen pa je izgubil tudi § 174, po katerem je komisiji dovoljeno ozirati se na posebne razmere, ki bistveno kratijo plačilno zmožnost davčnega zavezanca.

Da se odstanijo te trdote vsaj v omejenem obsegu, naj bi se za Slovenijo in pokrajine, kjer se pobira dohodnina že po sedanjih davčnih zakonodaji, uveljavila ugodnejša določila, ki jih vsebuje načrt izenačenega zakona o neposrednih davkih že izza dne 1. januarja 1923.

To je minimum, ki smo ga upravičeni zahtevali. Bilo bi le pravično, da bi se te naše zahteve realizirale že v bodočem zakonu o proračunskih dvanajstinah.

Gospodarske in politične posledice potresa na Japonskem.

Nesreča, ki je zadela Japonsko, po najnovejših poročilih ni takšna, kakor so nam jo slikala prva poročila. Saj je v takih slučajih zmeraj tako; strah napravi vsako stvar strašnejšo, kakor je. Vsekakor je izgubila Japonska precej ljudi, kar se

pozna tudi pri tako številnem narodu, kakor je japonski. Materijalna škoda je pa relativno brezprimerno večja. Hudo poškodovana so mesta, tako glavno mesto Tokio in trgovsko pristanišče Jokohama. V Tokiu je pogorelo 316.000 hiš, to je 71%, brez

Ekurzija Kluba trgovskih akademikov v Srbijo.

(Nadaljevanje.)

Drugega dne, t. j. v pondeljek dopoldne smo si najprej ogledali državni svilogojski zavod in svilarno. Uprava nam je šla vsestransko na roko in smo se vsled tega precej dobro seznanili s to, pri nas v prejšnjih časih dobro vpeljano stroko.

Zavod goji sviloprejke deloma sam, deloma pa jih kupuje od kmetov, katerim je preje prodal jajčeca po znižanih cenah. Največjo pažnjo posvečajo semenu. Z ozirom na to, da se pogosto pojavljajo pri sviloprejkah razne bolezni, zlasti pa trosovke ali pebrina, katerih vzrok so 3—4 mm mereče glivice, je treba pri shranjevanju jajčec za nadaljno gojitev največje pozornosti. Da se obvaruje zarod te bolezni, je treba vsa jajčeca mikroskopično pregledati. To se vrši v zelo svetli dvorani, ki je opremljena s 6 mikroskopi. — Bolezen samo in na način, kako jo odpraviti, že na-

šel znani učenjak Pasteur l. 1865. Da pridejo le zdrava jajčeca v promet, je jasno. Bolna pa se na mestu sežgo.

Sviloprejkini kokoni se potem, ko so v njih že zamorili bube, oddajo v svilarno, kjer odmotajo z njih svilo. Za 1 kg sirove svile je treba 7—8 kg kokonov. Kako tanka je surova svila se razvidi iz tega, da je nit, težka 5 dkg, dolga 45 km. Sveži kokoni se danes prodajajo po Din 100.—, suhi pa po Din 400.— za 1 kg. Surovo svilo izvažajo največ v Francijo in Italijo. Svilarna zaposluje okrog 210 delavcev.

Predolgo se nismo smeli muditi, zato smo se poslovili in ko so nam še pokazali, kje je tovarna testenin, smo ubrali pot proti njej.

Toda prvič — in bili smo že na mnogih ekurzijah — nam je bil zabranjen vstop v podjetje, to pa z motivacijo, da vsled prevelike konkurence ne dovolijo vstopa nikomur. Po naši sodbi zaenkrat še nismo tako nevarni, a vseeno nismo silili v tovarno, temveč smo raje nadaljevali pot proti novosadski produktni borzi. Šlo je namreč proti enajsti, ko

začne borza s poslovanjem, ki traja eno uro.

Prosili smo v tajništvo za vstop, nakar so nam radevolje vse razkazali in obrazložili nekatere uzance. Dovolili so nam stop tudi v dvorano »berzanskega suda«, kjer smo prisostvovali neki razpravi.

Tajni razpravi, ki se je v tem začela, nismo mogli in smeli prisostvovati, zato so nas peljal v drug oddelek, kjer posluje strokovna preizkuševalna komisija. V tajništvo so nam podarili še par brošur, ki se tičejo borze, med njimi tudi »Almanah novosadske produktne berze za 1923 god.« Je to prav prikladna knjižica, ki vsebuje poleg statufov novosadske borze tudi vozne cene za žito in nekaj statističnih podatkov.

Okoli pete ure popoldne smo se odpeljali proti Beogradu. Dospevši v Zemun, je bil že davno mrak. — Preko Save se je bleščalo nebroj lučic — bilžali smo se Beogradu.

Tu nas je pričakoval tovariš z akademije, ki nas je odpeljal v prijazno vojno akademijo, katere se radi njenih izbornih postelj še danes

z veseljem spominjamo. Kako se je tam spalo!

Vedoč, da študent ni ravno preobložen z denarjem, naj je beograjski tovariš peljal v neko študentovsko kuhinjo tam pri II. beograjski gimnaziji, kjer smo se za sedem, osem dinarjev prav pošteno najedli.

V sobi, kjer smo prenočevali, je bila tudi skupina gimnazijcev iz okolice Bitolja s svojim profesorjem. Bili so tudi na potovanju.

Po dobro prespani noči smo drugega dne, t. j. v torek nekoliko ogledovali Beograd. — Od l. 1919, ko sem bil prvič doli, se je v marsičem spremenil. Tedaj so bile po cestah še na mnogih krajih velike luknje — sledovi vojne in v bližini »Moskve« so bile še napol porušene hiše. — Na tih mestih se danes dvigajo palače. — Sploh se človeku zdi, zlasti na nekaterih krajih, kot bi bil Beograd mesto najnovejšega datuma. — Palača »Izvozne banke«, »Palace hotel« in še nekatera pomenijo v Beogradu približno toliko, kot v Ljubljani »Kreditna banka«.

(Dalje sledi.)

strehe je 1,356.000 oseb ali 67% prebivalstva. V Jokohami je pogorelo 70.000 hiš, 23.000 ljudi je mrtvih in 40.000 ranjenih. Pri hišah pa moramo omeniti, da so zelo majhne, večinoma lesene, enodružinske. Velikanska škoda je pri železnici in pri drugih prometnih napravah, v arzenalih, tovarnah, pristaniščih. Uničenih je tudi nekaj najboljših japonskih bojnih ladij, tako da se je tozadevno razmerje napram drugim državam precej predrugačilo. Razdejana je vzorna ladjedelnica v Jokohami in ne bodo mogli zgraditi v doglednem času nobene večje bojne ladje več, za nakup v tujini pa najbrže ne bo denarja.

Japonska ima zelo veliko ljudi — 60 milijonov na prostoru, ki ni dosti večji, kakor Jugoslavija, ki ima samo 12 milijonov prebivalstva — in to veliko število hoče živeti. Zato se je Japonska politično in s tem vred tudi gospodarsko na vsi moč udejstvovala. Svetovna vojna ji ni dala samo Kiavčova in nemških otokov v Velikem oceanu, temveč so poslali Japonci svoje čete in agente tudi v druge kraje prostrane kitajske dežele Šantung, v severno Mandžurijo in celo v porečje velike reke Yangtse, koje okoliš so smatrali sicer Angleži za izključno angleški gospodarski svet. Izrednemu gospodarskemu razmahu, povzročnemu po svetovni vojni, je sledila reakcija, imajoča svoj izvor v svetovni gospodarski krizi in pa v zopetni evropski konkurenci na trgih, s katerih je bila med vojno ta konkurenca izginila. Sedaj so razmere zopet boljše. Politično se je pojavilo po vojni nekaj, kar Japoncem ni bilo čisto nič všeč; Unija in Anglija ste sklenili zvezo in Anglija je zvezo z Japonsko, obstoječo že dalj časa, odpovedala. Vse to je bilo na tihem že davno pripravljeno, zvedelo se je pa na znani konferenci v Washingtonu 1921/1922. Japonska je dejanski položaj takoj pravilno premostrila in je izpraznila oddaljenejšie točke na azijski celini, tako Kiavčov, druge dele Šantunga, do-

lino Yangtseja, severno Mandžurijo in Sibirijo. Ni se umaknila, ker je bila slaba, temveč ker je bila pametna in je uvidela, kaj lahko drži in česa ne more. Seveda je to tudi slabost. Preveč naenkrat si je bila naprtila in ni mogla tako hitro vsega prebaviti. To pa, kar je obdržala, Koreja in južna Mandžurija, je še zmeraj veliko in imajo Japonci tem dosti dela. Ne gre toliko za direktno naseljevanje, temveč za pridobitev sredstev v pomoč hitro rastočega domačega prebivalstva.

Že itak omejeni japonski razmah, je potres še malo bolj omejil, čeprav ne tako, kakor so v začetku pisali. Gotovo je, da so finančna in gospodarska sredstva zelo trpela in da jih bodo v veliki izmeri rabili pri obnovi. Trpel je ves politični in gospodarski razvoj in položaj, trpela je pridobitvena sila in storilna sposobnost. Vsi bodo morali delati doma, pa tudi inozemstvo bo moralo pomagati. Angleško-ameriška pomoč na Daljnem vzhodu se je po japonski nesreči še pokrepila.

Direktno angleške in ameriške izgube na japonskem ne bodo posebno velike. Prizadete bodo pač angleške banke, ki so imele zveze s tamošnjimi tvrdkami, trpela bo angleška trgovina, katere blaga si oslabileni japonski trg ne bo mogel več nabavljati. Vendar bo pa dobro opravila lesna, kovinska in kamena industrija, ki bo zaposlena pri obnovi od potresa razrušenih pokrajin. Govorili smo že, da bodo vsled uničenja japonskih svilenih skladišč šle cene svile višju — in so res že šle — in da bodo ameriške zavarovalne družbe morale dosti plačati, ker je požar napravil toliko škode.

Ker je japonski narod silno pridren, vztrajen, žilav in požrtvovalen, bo posledice katastrofe v doglednem času izbrisal; potres bo razvoj japonske samo zakasnil, ne bo ga pa preprečil. Seveda se morajo sosedi žuriti, da ugodno priliko, temelječo na nesreči drugega, hitro izrabijo. In jo tudi bodo. Tako je: ob nesreči soseda, vriskajo drugi.

Pristojbina prostost obrtnih zadrug.

Obrtne zadruge so v smislu sklepa, ki ga je storilo upravno sodišče v Celju, glede tožb na upravno sodišče, po tar. post. 75 b. prist. zak. pristojbine proste. Predmetni sklep se utemeljuje:

Obrtne zadruge, to so v smislu obrtnega reda iz leta 1859 oz. 1907 ustanovljene zadruge, so nositeljice tako javnopravnih kakor imovinsko-pravnih (privatnih) pravic in uživajo osebno prostost po tar. post. 75 b za: 1. listine in spise, katere izstavijo v njim po § 114 obrtnega reda zapupane svrhe; 2. vloge na nadzoro-

valne oblasti v vseh nadzorovanju podvrženih poslih. Pač pa so glede pravnih opravil, listin, vlog, ki zadevajo privatnopravne razmere in premoženje zadruge, ali slučajne ne pod § 114 obrtnega reda spadajoče svrhe, smatrati kot privatne osebe in podvržene pristojbini.

To splošno načelo je finančno ministrstvo glede vlog tako razlagalo, da so obrtne zadruge glede vseh vlog, katere vlagajo z namenom, da dosežejo njim zaupane javne svrhe (§ 114 obrtnega reda) kolka proste, tako da velja osebna prostost, tako

glede po § 114 zak. z dne 5. februarja 1907, drž. zak. 26, razširjenega avtonomnega delokroga, kakor tudi v slučajih, kjer je obrtnim zadrugam pripuščen ingerenca v obrtnopravni upravi, tako posebno glede prizivne pravice zadrug po § 18, 20 in 116 a obrtnega reda ex 1907.

Naloge obrtnih zadrug so v § 114 obrt. reda obširno, toda ne izčrpno našteje, ker imajo tudi drugi paragrafi tozadevna določila. Med drugim spada v delokrog obrt. zadrug v splošnem: Pogajanje za poklicne koristi obrti in zastopanje teh koristi. V tem oziru pripada obrtnim zadrugam dolžnost in pravica, da v svrhu varovanja interesov po njih zastopane obrti iz lastnega nagiba posredujejo pri oblastvih z upozoritvami, prošnjami in prizivi itd.

Predmetno gre za tožbo proti naknadnemu pobiranju občinskih dokaad pri gostilničarjih in kavarnarjih od opojnih pijač. Zadruga je kot za-

ščitnica svojih članov — gostilničarjev in kavarnarjev — že v admin. postopanju vložila priziv na magistrat in potem na ministrstvo za notranje zadeve v Beogradu. Proti odklonilnim administrativnim odločbam zastopa oziroma hoče zastopati zadruga interese svojih članov potom tožbe pred upravnim sodiščem. Ker ne gre predmetno za uveljavljanje imovinskih ali privatnih pravic zadruge, nego hoče zadruga varovati po svojem delokrogu poklicne interese gostilničarjev in kavarnarjev, je pripoznat pristojbina prostost po tar. post. 75 b.

Zadružne zveze zasledujejo iste svrhe, kakor posamezne zadruge. Za nje veljajo ista določila.

Zaponke za akte THE REX CO., LJUBLJANA.

M. Savič:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

Francoski terpentini.

V Franciji se pridobiva terpentinsko olje iz borovja ob morski obali (Pin iz maritine Poiret) in sicer največje množine v departementu Gironda in Loire. Terpentinska smola se pridobiva na ta način, da se na spodnjem delu stebela pri početku megranja in cirkulacije soka zaseka skorja do žive megre v višini 30 do 40 cm in na širino 10 cm. Pod zarezo se pritrudi na drevo pločevina ali lončeno posodo, v katero teče sok. Zareze se po temperaturi in po stanju odtekanja soka od časa do časa vzdolžno povečavajo. Šele ko zaraste izčrpana zateza, se napravi na nasprotni strani drugo spomlad po eno ali dve novi zarezi. Nastavljene posode se praznijo po potrebi. Nabrana smola se v bližini destilira in smola, ki se vzdolž preseka nabere, pa se proda. Zarezanje dreves se vrši šele kadar doseže drevo starost 20 do 30 let in traja pri normalnem drevesu ter racionalnem obratu 100 let. Dolgo rabljena drevesa se po preteku sezone posekajo in uporabljajo za stavbeni les. 100 debel zapadno-francoskih borov daje letno povprečno 360 kg terpentinske smole, ki vsebuje 15 do 18% terpentinskega olja. Destilacija se vrši nad odprtim ognjem, v bakrenih košilih, ki vsebujejo 300 litrov, v katere se napeljava vodna para. Ostanek je rumena kalofonija. Ako pa se destilacija vrši brez napeljave vodne pare, potem kalofonija zagori in dobi temno barvo.

Avstrijski terpentini.

Izdelava terpentina v Avstriji se omejuje na dunajski gozd. Tam služi

v okolici Mödlinga, Vöslaua in Neukirchena črni bor (Pinus Laricio Poiret) za pridobivanje terpentina. Pridobiva se na ameriški način. Radi izvanredne zaostalosti lesa se pričinja eksploatacija šele pri 50 let starih drevesih. Na vznožju dreves se zarezče zakrivljena luknja za nabiranje smole. Nad zarezo pa se lubje in lika z upognjenim kladivom od časa do časa izreže do višine 1,5 cm. Iz zareze teče smola v dolbino ter se tam nabira. Prihodnje leto se pa nad zaraslo izdolbino zopet odtrga za 15 cm skorje in se napravi z lesenimi cepiči odprtino, da bi mogel sok hitreje teči. Glavno mesto produkcije je Dunajsko Novomesto. Lesna produkcija terpentinskega olja se ceni na 4000 meterskih stofov.

Amerikanci so torej gozde upostožili in produkcija ne more dolgo trajati. Zaradi tega so se začeli posamezniki seliti v borovo gozdovje Mexike, kjer snujejo terpentinsko industrijo. Francozi delajo racionalno. Uprava njih državnih gozdov daje borovje v najem za eksploatacijo smole le po predpisanih pravilih. 100 kg ameriškega terpentinskega stane v Antwerpnu 68 frankov, a cene se pogosto menjujejo. Tovornina do Beograda znaša 7 dinarjev, carina pa 25 dinarjev, torej vsi stroški so 32 dinarjev. Potem stane ocarinjen terpentini v Beogradu 108 do 110 dinarjev za 100 kg. Cena navadne kalofonije v Beogradu pa znaša za 100 kg 25 dinarjev. Od 100 borov se dobiva 360 kg smole in iz te zopet 20% ali 72 kg terpentina, kakor je iz naše smole pri neki poskušnji

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

(Nadaljevanje.)

Veliki trgovčev vrt z ljubko vilo je bilo Sabinino najljubše bivališče. Polekli in pozimi se je vozila ven, kadarkoli ji je dopuščal čas in vreme. — Fink in Schröter sta ogledovala sosednje zemljišče, ki je bilo trgovcu ponudeno v nakup, dočim je razkazovala Sabina ostali družbi nasade cvetlic in tropičnih dreves. Vrtnar ji je prinesel na krožniku piče za ptice. »Tudi ako nimam tako velikega spremstva, kakor danes, nisem sama tukaj,« je smehljaje dejala.

»Predstavite nam, prosim, svoje ptičke,« je zaklical Anton.

»Toda stopiti morate v stekleno hišico in biti popolnoma mirni. Malčki sicer poznajo mene, toda toliko gospodov bi se pa vendar ustrašili.«

Tovariši so stopili v odkazani prostor, Sabina pa je raztrosila pičo po fleh in flesknila z rokama. Na to znamenje so odgovorili večglasni kliči s sosednjih dreves in s hišne strehe. Cela množica malih

ptičev je priletela in z veseljem vpijem začela skakljati za drobtinami. Bili so tako krotki, da so se upali priti prav do Sabininih nog. Nikaka odlična družba ni bila to, nekoliko škinkavcev in celi rod vrabcev. Sabina je lahko stopila k vratom in dejala skozi odprtino: »Krasen pogled, kaj? — Akoravno pa si je ta gospoda med seboj tako podobna, jih vendar več izmed njih poznam osebno. Glejte, tamkaj prihaja moj mali, moj ljubček, zdaj pazite!«

Nerodno, z razprtimi krili, v spremstvu svoje matere, kakor otrok, ki se trudi, da bi pri hoji vzdržal ravnotežje, je pricapljal mlad vrabček, kričal in široko odpiral kljun. Mati je razsekljala velike drobtine in mu posamezne kosčke vftkala v lačno žrelo.

»Kako ljubki pogled!« je vzkliknil Anton.

»Ne res?« je dejala Sabina. »Tupri nerazsodnih živalicah najdemo značaje in smisel za družinsko življenje.«

Toda ta slikoviti prizor je bil na nasilni način prekinjen. Okrog hišnega ogla so se zaslislali lahni kosraki, pliči so se razpršili na vse strani, le mati in mladič sta bila

tako zatopljena v svoj posel, da sta prezrla nevarnost. Končno je tudi mati zletela na drevo in preplašeno začela klicati svojega otroka. Toda mladič, preveč obtežen z zavžito pičo, ni mogel tako hitro dvigniti svojih slabotnih peroti. Zaslislal se je po zraku kratek žvižg, in mladi revček je mrtev padel med cvetlice, zadel od Finkovega biča. Jezen vzklil vseh gledalcev je sledil temu prizoru in mrki pogledi so se vpičili v morilca. Fink, ki poprej ni opazil skupine za steklenimi vrati, je začuden motril vihar, ki se je zbiral nad njegovo glavo. Sabina je odhitela mimo njega h gredici, na kateri je ptiček ležal, ga pobrala, poljubila malo glavico in s komaj slišnim glasom dejala: »Mrtev je!« Sedla je na klop pred durmi in s svojo ručico pokrila mrtvo truplo.

Sledila je mučna tišina. »Ubili ste ljubljena gospodična Sabine,« je končno gospod Jordan očitajoče dejal.

»Obžalujem,« je odvrnil Fink in si pristavil k mizi stol. »Nisem vedel gospodična, da sočustvujete tudi z malopridneži te vrste. Izvršil sem to dejanje z najboljšim namenom in sem mislil, da mi bo hiša hvaležna, ker sem spravil s sveta škodljivega tatu.«

»Ali slišite ubogo stanko, kako čivka na drevesu,« žalostno pravi Sabina.

»Se bo že potolažila,« odvrne Fink. »Menim, da je nesmiselno, da bi prisojali vrabcu več srca, nego ga ima naše lastno sorodstvo. Vem pa, gospodična, da kaj radi gledate na vse, kar vas obdaja, z ginjenostjo in občutkom.«

»Ako že vi sami nimate te lastnosti, zakaj jo zasmehujete še pri drugih?« je vprašala Sabina, in ustnice so se ji pripravljale na jok.

»Zato, ker nalemim na to navado kaj povsod. Kdor pa navezuje svoje občutke na vse mogoče malenkosti, ki tega ne zaslužijo, izgubi končno čut za važne stvari, ki so velikega pomena. Kako hvalevredna je nasprotno lastnost, ki jo imenujete vi brezčutnost Amerikanca. On dela za dva naša človeka, toda nikoli se ne bo zaljubil v svojo kočjo, svoje orodje ali pa v svojo živino. Vse, kar poseduje, ima zanj le dolično vrednost, ki se more izraziti v dolarjih. Kaka nizkotnost, boste dejali. Hvalevredna je taka nizkotnost, ki vsak trenutek misli na to, koliko je vredna kaka stvar; ta nizkotnost je ustvarila mogočno, prosto državo.«

(Dalje prihodnjic.)

dobil gospod Miha Čorić. To predstavlja vrednost 80 dinarjev. Vrednost smole (277 kg po 25 Din 100 kg) pa znaša 69 dinarjev. Torej se s produkcijo smole in terpenina pridobi od 100 borovih dreves 149 dinarjev odnosno od enega bora 1.49 Din letno.

Pri borih ki se zarezujejo v roku 3 let, bi bilo treba upeljati popravljen ameriški sistem. Pri onih borih pa, ki se jih namerava izkoriščati od 30 do 100 let, pa francoski sistem.

Ker je pridobivanje terpenina in kalofonije važnega gospodarskega interesa za okoličane, kakor tudi za državo in gozdnega lastnika, bi bilo treba, da se prične čimprej izkoriščati borove gozde v svrhu pridobivanja terpenina, akoravno bi to bilo treba delati od začetka i v lastni režiji, da bi se produkcija udomačila.

Produkcija terpenina in izboljšani način izdelave kafra v zvezi s pridobivanjem kafranskega olja, kakor tudi racionalno gospodarstvo, pogozdovanje golih površin in melioracija pašnikov so sredstva, s katerimi bi se dalo gmatno stanje prebivalstva Zlatiborskega okraja znatno izboljšati in bi se omogočil razvoj in napredek okraja.

(Dalje sledi.)

ITO ZOBNA PASTA beli krasno zobe in daje jim blišč.

Iz naših organizacij.

Gremij trgovcev v Ljubljani naznanja: Vpisovanje v Gremijalno trgovsko nadleževalno šolo se vrši v četrtek, dne 27. in petek 28. t. m. vsak dan od 8—12 ure ter od 2—5 ure popoldne v Gremijalni pisarni, Gradišče 17./l. Zglasili se morajo v navedenem času vsi novovstopivši vajenci in vaječke v Gremijalni pisarni, kjer se dobe tudi potrebne tiskovine. V ponedeljek, dne 1. oktobra t. l. ob 2. uri popoldne se zbere vsi vajenci in vaječke, tako novovstopivši, kakor tudi oni, ki so že šolo obiskovali v l. mestni deški ljudski šoli na Ledini, kjer se bodo razdelili na posamezne oddelke. Učne gospodarje prosimo, da se točno držijo govinavedenega časa, da se bo moglo izvršiti vpisovanje brez zaprek.

Tečaj za nemščino in italijanščino priredi Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Začetek sredi oktobra t. l. Prijave sprejema društvena pisarna (Gradišče 17./l.) do 28. septembra t. l. vsak dan od 9. do 12. ure in od 3. do 7. ure zvečer. Vpisnina 10 Din.

Izlet na Grosuplje priredi za svoje članstvo in prijatelje društva Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani, Gradišče 17./l. v nedeljo dne 7. oktobra t. l. v svrhu ogleda tamošnje vrvarne Anton Sinkovec, d. d. Odhod z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 1. uri popoldne, povratek z večernim vlakom. Izlet se vrši v vsakem vremenu. Prijave sprejema društvena pisarna najkasneje do 3. oktobra t. l. od 9. do 12. in od 3. do 7. ure zvečer. — Odbor.

Trgovina.

Naša trgovinska pogodba s Poljsko. V ministrstvu za trgovino je že dalj časa izgotovljeno in urejeno besedilo trgovinske konvencije med našo in poljsko državo. Našo konvencijo je izdelal dr. Velizar Janković in dr. Slavko Sečercov z zastopniki posameznih ministrstev, v imenu poljske vlade pa Okeski, poljski poslanik v Beogradu. Namen te konvencije je, da se nepogodbno stanje z uporabo maksimalne tarife na eni kot na drugi strani zamenja s pogodbenim stanjem. S konvencijo se zagotavlja izvoz našega vina, ker po tej konvenciji Poljska ne sme prepovedati uvoza vina. Z druge strani se Poljska zavezuje, da nam dovoli uvoz sladkorja in nafte. Naša država pa ne sme zabranjevati izvoza rud, surovin, kož itd. Na eni bodočih sej bo minister g. dr. Janković predložil to konvencijo narodni skupščini v odobritev.

Trgovski dobiček v Zedinjenih državah. Zedinjene države so poverile ugotovitev stroškov za preživljanje posobni komisiji, ki je ugotovila, da od-

pade na vsak dolar, ki ga izda konzument, 49 centov na stroške prometa in prodaje, 20 centov na dobavitelja surovine, 17 centov na tovarnarja. Na skupni čisti dobiček detajlistov, grostov in tovarnarjev odpade znesek po 14 centov, v katerega je všteto tudi obrestovanje investirane glavnice. Komisija je ugotovila, da je čisti dobiček detajlistov v splošnem jako nizek. Obratni stroški detajlistov so od 10 centov na dolar prometa v letu 1913. zrasli v letu 1921. na 18.5, dočim se je čisti dobiček istočasno znižal od 3.5 na 2.7 centa na dolar prometa. Komisija se je specijelno bavila tudi s trgovinami z mešanim blagom. Pri tem je ugotovila, da je 300 trgovin z mešanim blagom, katerih promet ni presegel 250.000 dolarjev, imelo v letu 1920. povprečno 0.8% čiste izgube, dočim so trgovine, katerih promet je dosegel najmanj dva in pol milijona dolarjev, imele 3.1% dobička. Od 400 pregledanih trgovin s čevlji, so imele manjše s prometom izpod 30.000 dolarjev v letu 1921. povprečno 6.4% čiste izgube, dočim so večje s prometom nad 250.000 dolarjev dosegle 0.6% dobička.

Obrt.

Sadna razstava v Novem mestu. Poudružnica Novo mesto sadjarskega in vrtnarskega društva za Slovenijo priredi v prostorih drž. kmetijske šole na Grmu dne 29. in 30. t. m. ter 1. oktobra razstavo sadja. Vabijo se: 1. Vsi sadjarji, da pošljejo do 25. t. m. vzorce sadja z navedbo množine, ki jo imajo na prodaj in 2. vsi sadni trgovci in drugi interesi, da si razstavo ogledajo in se prepričajo kje in kako sadje se na Dolenjskem goji in kje se zamore kupiti. Razstava se otvori v soboto, dne 29. t. m. ob pol 11. uri dopoldne. Razstava je združena s predavanji za praktične sadjarje in sicer predavajo: V nedeljo, dne 30. t. m. ob 10 uri dopoldan strokovni suplent A. Lap: Kateri vrste sadja nam je na Dolenjskem gojiti. Ob 2. uri popoldne: Okrajni ekonom Franjo Kafol: Kako izboljšamo naše sadjarstvo. V ponedeljek, dne 1. oktobra ob 11. uri dopoldne: Ravnatelj Skalicky: Kako naj organiziramo sadno kupčijo. Vsi interesi se vabijo k obilni udeležbi.

Državna borza dela. Pri vseh državnih borzah dela v Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Murski Soboti je iskalo od 2. do 8. septembra 1923 dela 260 moških in 131 ženskih delavnih moči. Delodajalci so pa iskali 208 moških in 93 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 178. — Promet od 1. januarja do 8. septembra 1923 izkazuje 35.016 strank in sicer 16.078 delodajalcev in 18.938 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 10.715. — Dela iščejo: viničarji, strojni in stavbni ključavničarji, železostrugarji, kovači, mizarji, čevljarji, krojači, peki, mlinarji, mesarji, natakariji, natakariice, sedlarji, lov. delavci, delavke, vajenci, vaječke itd. — V delo se sprejmejo: rudarji, drvarji, livarji, viničarji, slikarji, čevljarji, zidarji, strehokrovci, pletarji, šivilje za perilo, vzgojiteljice, vajenci itd.

Denarstvo.

Sprejemanje poškodovanega papirnatega drobiža. Gospod finančni minister je izdal pod štev. 85.058 z dne 10. julija t. l. rešitev, ki vsebuje sledeča določila: 1. da morajo biti finančne ustanove, ki zamenjavajo poškodovani papirnati drobiž, pri zamenjavanju kar najbolj postrežljive, tako napram posameznikom, kakor tudi napram ustanovam in da naj ne bodo preveč natančne pri presojanju poškodovanih bankovcev. Na to stran naj bodo občinstvu na roko, kolikor se da. Zamenjavajo naj brez ugovora papirnati drobiž, tudi če mu manjkajo posamezni deli, potem drobiž, če je tudi tako zamazan in obledel, da se komaj še izpozna, kakor tudi drobiž, ki je že tako obrabljen, da je bolj podoben cunji, kakor bankovcu. Zamenjavati pa se ne bodo popolnoma uporabni in za promet še sposobni bankovci po 0.25, 0.50 in po 1 dinar za iste novčance, pa tudi ne bankovci, katerim manjkajo cele četrtine, ker bi se mogle na ta način dogajati zlorabe. S tem se izpreminja naredba dr. štev. 152.137 od 1922. leta. — 2. Naredba dr. štev. 6.562 od 27. maja 1921 se izpremeni tako, da morajo državne blagajne

pri poravnavanju različnih dajatev sprejemati v neomejenih količinah papirnati drobiž državne izdaje. — 3. Državne blagajne ne smejo v bodoče več izplačevati uradnikom dela njihovih prejemkov v bankovcih po 25 par, kakor je bilo doslej urejeno. Prav tako preneha veljati tudi naredba dr. štev. 48.088/23, tako da se za naprej ne bodo več zamenjavali poškodovani bankovci po 50 par z novimi bankovci po 25 par, ampak z bankovci iste vrednosti ali pa z bankovci po 1 dinar, razen če občinstvo samo tako želi. — 4. Papirnati drobiž se uničuje (sežiga) odslej samo v Beogradu. Zato naj postopajo vse finančne ustanove, katere zamenjavajo te bankovce, v smislu odredbe št. 50.647, ki velja tudi še nadalje, razen kolikor je s to naredbo izpremenjena. Za zavihanje in prevoz zamenjanih poškodovanih bankovcev naj prosijo računovodstva direkcije za otvoritev potrebne kredita. O tej naredbi obvestite vse svoje podrejene organe in ustanove, katere zamenjavajo papirnati drobiž ter ga prejema in izplačujejo na račun države. — K tej naredbi gospoda finančnega ministra pripominja direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani v okrožnici št. 96 z dne 8. septembra 1920 še tole: Iz večkratnih sporov med strankami in pošlami, kakor tudi iz vprašanj na direkcijo posnemamo, da veliko pošt ne ve, da imamo v naši državi dve vrsti bankovcev in sicer bančne novčance (bankovce po 5, 10, 100 in 1000 Din) in državne nočance (bankovce po 1/4, 1/2 in po 1 dinar). Glede sprejemanja je med tema dvema vrstama precej razlike. Kakor je iz prednje naredbe razvidno, je predpisal gospod finančni minister za državne novčance veliko milje in kušalnije pogoje, dočim zahteva Narodna banka za svoje novčance takoj odškodnino, če manjka bankovcu še tako majhen košček. To morajo pošte upoštevati in se po tem ravnati. Državne bankovce (papirnati drobiž) naj sprejemajo, če tudi so raztrgani ali zamazani ali pa če jim manjkajo manjši kosci. Bančne novčance pa morajo pošte sicer tudi sprejemati, če so raztrgane, toda ne sme jim manjkati noben košček, zakaj če Narodna banka tako novčanico odkloni, mora trpeti stroške sprejemni uradnik.

Čekovni promet. Koncem julija t. l. je imel poštni čekovni urad v Sarajevu 2410, v Ljubljani 3587 in v Zagrebu 3126 čekovnih računov. Vloge so znašale koncem junija t. l. v Sarajevu 63 milijonov 807.148 Din, v Ljubljani 65.140.596 dinarjev in v Zagrebu 107.214.372 Din. Pri vseh čekovnih uradih so znašala v juliju t. l. plačila 1.083.179.947 Din, izplačila pa 1.074.000.615 Din. Stanje vlog je tekom tekočega leta doseglo višek v Ljubljani koncem junija t. l., ko je znašalo 72.810.649 Din, v Sarajevu koncem februarja z 64.828.735 Din in v Zagrebu koncem junija z 111.607.446 dinarjev.

Vrednost sovjetskega rublja. Dne 14. t. m. so bili na petrograjski borzi tujim devizam in valutam sledeči tečaji: funt šterling 2800 milijonov sovjetskih rubljev, dolar 595 milijonov sovjetskih rubljev.

Davki.

Davčni urad za mesto Ljubljana opozarja ljubljanske davkoplačevalce, da v izogib izvršbe takoj vplačajo v plačilo dospete davke, sicer se računajo od opominanega zneska poleg 6% zamudnih obresti, 4% opominjevalni oziroma nadaljni 4% rubežni stroški.

Promet.

Prometne ukinitve. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja: Sprejemanje in odpošiljanje žila na naslov »Törökszentmiklós Dampfmühle« za pošlajo Törökszentmiklós v Madžarski je do nadaljnjega ukinjeno. — Medpošne pošiljke se zadrže ter stavijo pošiljateljcem na razpolago.

Organizacija brzojavne službe v Sloveniji. Nepretržno brzojavno službo v Sloveniji vršijo postaje: Dolina Lendava, Ljubljana 1 in Ljubljana 2, Maribor 1 in Maribor 2, Murska Sobota, Ptuj, Rakek in Zidani most. Brzojavnih postaj s podaljšano službo do ponoči v Sloveniji nimamo. Popolno dnevno službo držijo brzojavne postaje: Celje, Gornja Radgona, Grosuplje in deloma Ljubljana 3. Privalnih brzojavnih postaj

v Sloveniji ni, tudi ne telegrafskih postaj, ki bi bile otvorene samo za dobo kopališne sezone, odnosno v zimski sezoni. Bled in Rogaška Slatina vršita v dobi kopališne sezone popolno dnevno službo, v ostalem času pa samo omejeno dnevno službo. Kranj, Novo mesto in Tržič vršijo v delavnikih popolno dnevno službo, ob nedeljah in praznikih pa omejeno dnevno službo.

Sledeče brzojavne postaje imajo telefonski obrat in sicer: Apače, Belinci, Cankova, Crešnjevi, Grobelno, Jezersko, Kokra, Križevci pri Ljutomeru, Petrovci, Polzela, Presenjakovci, Rečica na Paki, Ribnica na Pohorju, Ruše, Straža, Sv. Jakob v Slov. Goricih, Sv. Marjeta pri Moškanjcih, Šent Ilj v Slov. goricih, Trbovlje 2, Tupaliče, Velika Nedelja, Vuhred, Vuzenica in Zavrče. Od 203 brzojavnih postaj v Sloveniji pa jih ima 185 postaj omenjeno dnevno službo.

Interesente opozarjamo na imenik poštinih, telegrafskih in telefonskih uradov v naši državi, ki ga je izdalo ministrstvo pošt in brzojavov in ki je za vsa industrijska, trgovska ter večja obrtna podjetja neobhodno potreben. Imenik se naroča pri ekonomatu poštne direkcije v Ljubljani in stane 10 Din.

Tečaje denarne in blagovne borze dobivajo dnevno: Ljubljana, Dol. Logatec, Kranj, Liliija, Novo mesto, Kočevje, Cerknica, Rakek, Kamnik, Zidani most in Krško. Nadalje Maribor, Celje, Podčetrtek, Ormož, Pristava, Ptuj, Sv. Jurij ob juž. žel. in Boštanj.

Prevažanje jesenskega blaga. Po obvestilu direkcije državnih železnic v Zagrebu se bo v najkrajšem času pričelo s prevažanjem sezonskih pošiljatev, ki se ima izvršiti po sledečem redu: 1. nujne vojaške in železniške režijske pošiljatev (režijski premog in prazni vagoni); 2. pošiljatev živega blaga (živine in svežega sadja); 3. suhe češplje in pekmez; 4. sladkorna repa; 5. drugo kvarljivo blago; 6. prehranjevalni predmeti (žito, koruza itd.); 7. premog; 8. gradbeni material, vojaške in režijske pošiljatev; 9. drva itd. Trgovska zbornica opozarja vse interesirane industrijske in trgovske kroge na ta razpored prevoza transportov. Izvoz svežega sadja, suhih češpelj in pekmeza, se ima po obvestilu železniške direkcije zaključiti s 1. decembrom t. l.

Denarni promet z nakaznicami med našo državo in Čehoslovaško. Čehoslovaška vlada skuša uvesti direktni medsebojni denarni promet s poštinih nakaznicami med našo državo in Čehoslovaško, kakor je to že uvedeno s Francijo in Avstrijo. Upati je, da bo ta promet v najkrajšem času uveden.

Hmelj.

XXV. poročilo Hmeljarskega društva za Slovenijo. Zaletc CSR, dne 19. septembra 1923. Kakor vedno, tako se je tudi sedaj po obilnem nakupovanju in po visokih cenah minulega tedna kupčija umirila. Cene za prama hmelj so nespremenjene, medtem ko so cene za sedaj na trg pripeljani manj lepi hmelj, srednje kakovosti, nekoliko znižane. Sedaj kupujejo trgovci za pivovarje komisijonarji, nemški kupci in luzemski in švicarski pivovarji vsak dan po več sto centov hmelja. Včeraj se je na kmetih plačevalo za prama 3200 do 3300, za srednje lepo blago 3000, za slabše blago po 2900 čK na 500 kg in še prometni davek posebej. Po naši cenitvi je tretjina vsega pridelka že prodana. Našim pivovarjem bi priporočali, da bi si sedaj nakupili potrebno množino hmelja, ker bo mala letina kmalu razprodana — in ker se eksportiranje hmelja v inozemstvo ne bo oviralo. Kakor smo ravnokar iz Nürnberga zvedeli, je nemška vlada prepovedala izvoz letošnjega hmelja — le neznatna množina bo smela čez mejo. To dejstvo bo prisililo nemške kupce, kateri imajo obilo inozemskih odjemalcev, da da bodo krili polrebno množino na Češkem, kar bo gotovo v najkrajšem času oživel vso našo kupčijo.

Savez hmeljarskih društev.

Najboljši

PREMOG, DRVA IN OOLJE

kupite najceneje pri

Družbi Ilirija, Ljubljana

Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

